

SEÇİL TÜRKKAN
Seçim Güvenliği İçin Sandıkları Korumak

SEÇİL TÜRKKAN BAŞSARAY Eylül 1988'de İstanbul Beyoğlu'nda doğdu. Üniversitede Arkeoloji ve Gazetecilik okudu. *BirGün* gazetesi, *Açık Radyo* ve *Teyit* gibi mecralarda editör, muhabir, program yapımcısı, yazar olarak çalıştı, yaklaşık iki yıl TBMM'de milletvekili danışmanlığı yaptı. *Açık Radyo* için 2016'daki sokağa çıkma yasakları sırasında şehirdeki gündelik hayatın akışını merkeze alan "Yasaklı Şehirlerden Sesler", Soma maden katliamı davası ve katliam sonrasında ilçedeki günlük hayatın gidişatını "Soma Nöbeti: Ay'ın 13'ü", gıda güvenliği ve güvencesi üzerine notları akademisyen Bülent Şık'la birlikte "Açık Sofra", Türkiye'de medya ve nefret söylemi konusunu "Balık Gözü" isimli programlarda ele aldı, hazırladı, sundu. *Açık Dergi* ekibindeydi. *Diken*, *K24*, *Atlas*, *Ot Dergi*, *Bir + Bir Ekspres*, *Newslab Turkey* ve günlük haber bülteni *Kapsül*'de yazıları yayımlandı. *Ot Dergi* için "Olmak ya da Olmamak" isimli "bir şehirde farklı olma" deneyimleri üzerine kurulu seriyi yazdı. *Medyapod* isimli bağımsız podcast ağının kurucularından biri. Türkiye'yi eylemler üzerinden dinleyen podcast "Devam Filmi"nin sunucu ve yapımcısı.

İletişim Yayınları 3270 • Bugünün Kitapları 276

ISBN-13: 978-975-05-3463-8

© 2023 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2023, İstanbul

EDITÖR Ahmet İnsel

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Yağmur Yıldırım Bayrakçı

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SEÇİL TÜRKKAN

Seçim Güvenliği İçin Sandıkları Korumak

Müşahitler Anlatıyor

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR..... 9

Nereden Geldik Buraya?..... 11

KİM BU SANDIKLARI KORUYANLAR?

SERCAN ÇELEBİ

“Sandıkta gönüllüken insanların ortak paydasının sandığından daha çok olduğunu görüyorsun, Twitter’a benzemiyor”..... 29

AHU SUN - ERTİM ORKUN

Oy ve Ötesi: Sandıktan aşka varan bir demokrasi gönüllülüğü..... 47

DİLŞAT ARPACIOĞLU

“Çok emek verdim, zaman harcadım ama vicdanım rahat”..... 61

DENİZ GÜNEŞ

“Dilekçe yazacağım için silahlı insanların beni öldürmek istemesi hayatın olağan akışına aykırı diye düşündüm” 73

DENİZ ÖZGÜR

“Çaylarını da içtik, dayaklarını da yedik” 83

İLKUR KAYHAN

“Sonuçtan bağımsızca çocuklarımın geleceği için bir şey yaptım” 93

BURCU ONAY

“Sandık tutkusu: O gün evde oturabileceğim bir gün değil” 101

EDİP MERT ARSLAN

“Temennim siyasetin artık sandığa kilitlenmediği bir dünya” 111

DİLEK

“Bir ara çok üst üste seçim oldu, bağımlılık yaptı bende sandık gözlemciliği” 121

KORCAN

“Yurttaşın sandık koruması bir tür yama gibi” 129

GONCA AÇIKALIN

“Hayatımın ilk gerçek sivil toplum çalışması sandık korumak oldu” 137

SANDIKLARI KORUYANLARIN HİKÂYELERİ NE ANLATIR?

MERT MORAL

“Türkiye’de insanların oy vermektan başka çaresi yok” 147

Y. DOĞAN ÇETİNKAYA

**“Sandık koruma hareketi
muhalafete sandık güvenliğini öğretti” 161**

ALİ ÇARKOĞLU

“Hakim ruh halini yaratan parti seçimi kazanacak” 173

Sandıkları Koruma Kılavuzu 185

Sandıkları Koruyarlardan Pratik Öneriler 195

TEŞEKKÜR

2018'den şimdiye dek aklımda olan bu konuyu yazıya dökmememe, üzerinde çalışmamın yanı sıra, çalışabilme ruh halinde kalmama yardım eden bazı durum ve kişiler oldu. Bunları sağlayan;

Kendi usulümce yaşayıp, çalışmama sonsuz alan açan sevgilim, eşim Zihni,

Hep yanımda olduklarını hissettiğim, bildiğim, beni olduğum gibi kabul eden çekirdek ailem annem Nurten, babam Kenan, abilerim Çağrı, Volkan ve teyzem Nuran, yeğenim Ata, kızkardeşlerim Berna, Serra, şimdi aramızda olmayan anneannem Fatma ile Başsaray ailesi, her Z kuşağından birine ya da görüşüne ihtiyaç duyduğumda bana yardım eden Anıl Başsaray,

Köpük, Maske ve Blissa ile muhteşem gündeğumları, çok adımlı yürüyüşler,

Tüm iyi ya da kötü fikirlerimi tartışmaya açabildiğim arkadaşlarım, her konuşmamızda iyi bir öneri ya da kocaman bir destekle yanımda olanlar, sona bir kılavuz ekleme fikrini bana veren Samet İnanır,

Bu çalışmanın elinizde olmasını sağlayan Tanıl Bora ve editörüm Ahmet İnel ile bana güvenen İletişim Yayınları, Benimle hikâyesini paylaşan herkes ve her şey! Her birine binlerce teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum. Konuşmaya devam.

Nereden Geldik Buraya?¹

Çoğu zaman olduğu gibi, her şey bir soruyla başladı: “Kim bu sandıkları koruyanlar?”

Hayatını İstanbul Galatasaray Meydanı çevresinde geçirenlerin aşına olduğu protestoların bittiği zamandayız. Bir dönem hep var olan, kimine huzursuzluk kimine hâlâ yaşayan bir muhalefet olduğunu hatırlatan protestoların eskiden sıklıkları nedeniyle olmayan haber değeri bugün var, çünkü nadirler.

Zamanımın aralıklarla çoğunu geçirmeye başladığım 2004’ten 2018’e kadar Galatasaray Meydanı’nın cumartesi günleri için eylem saatlerini rezerve ettiği bir ajandası olduğuna inanırdım. Meydan herkes ve her şey için ayrı saatlere bir randevu yazar, “Sen 11’de, siz 12’de, sizler 1’e çeyrek kala gelin” gibi şeyler söylerdi. Vicdani retçilerden hayvan hakları aktivistlerine, “Biz erkek değiliz inisiyatifi” ya da “Ayıbedenler” gibi ilginç eleştirel erkek topluluklarının buluşmalarına

---

1 SALT’ın 2015 yılında Türkiye’nin yakın geçmişi ve bugünü arasındaki ilişkiyi görünür kılmayı amaçlayan ve İstanbul’u merkeze alan sergisinin ismi. <https://saltonline.org/tr/1201/nerden-geldik-buraya> (erişim 1 Aralık 2022).

rından sansür eylemlerine, kadın eylemlerinden kent-ekoloji hareketlerine kadar adını sayamayacağım kadar çok ve çeşitli eylem zamanla azaldı, farklı alanları dert edinen bu hareketler yerini zaman içinde tek bir eyleme bıraktı.

Son özgür zamanlarında sadece Cumartesi Anneleri'ne açık olan Galatasaray Meydanı ve Şadi Çalık'ın "Cumhuriyet'in 50. Yıl Anıtı" isimli heykeli, Cumhuriyet'in 100. yılında gözaltında. Anıtın etrafı bugün polis ve polis araçları ile çevrili. Burada değil eylem yapmak, sevgilinizle buluşmak üzere sözleşmeniz dahi mümkün değil gibi gözüküyor.

Bir polis bariyerlerin ardından sesleniyor:

"Bakar mısınız, burada bekleme yapmak yasak..."

Kaşlarınızı çatıp anlamayan gözlerle tam tanımadığınız bir göze bakarsınız. İlk sözünüzün ne olacağı kritik. Öfkeli misiniz? Öfkenizi kime yönlendireceksiniz? Bu yasağı koyan mercie mi, karşınızdaki polise mi? Bu anıtın tutuklu olmasını mantıklı bulan bir polise rastlamadım. Çoğu kez, "Peki," diyen ama bu anı garipseyen karşılıklı bir bakışmayla olaysız dağılırsınız. İstiklal Caddesi'nin başı ve sonunda olan polis çemberi nihayetinde tam ortasında bu manidar heykel kalıncaya dek daralıp durdu. Şimdi 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü buluşmaları dışında İstiklal Caddesi'nde yapılan toplu bir eylem teşebbüsü görmek mümkün değil.

İstanbul'un merkezine hakim bu an, Türkiye'nin en iyi ihtimalle 2018'den bu yana içinde bulunduğu manzaradır da.² Bu an, geldiğimiz yerin özeti.

---

2 25 Ağustos 2018 tarihinde Cumartesi Anneleri'nin 700. haftadaki buluşmasına Beyoğlu Kaymakamlığı yasal bir bildirimde bulunulmadığı gerekçesiyle müsaade etmeyeceğini belirtti. Polis göz yaşartıcı gaz ve boyalı mermi ile müdahale etti, gözaltına alınanlar oldu. Cumartesi Anneleri 699 hafta boyunca bu meydana cumartesi günleri 12.00'de toplanarak kayıpları için oturma eylemi yapmıştı. "Cumartesi Anneleri'nin 700. hafta oturumuna yasak", <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-45307188> (erişim 4 Ocak 2023).

Böyle bir çemberde çatlaklardan sızan sandık koruma hareketi bir bakıma toplanmadan toplanmanın ve sloganızca slogan atmanın yeni bir yolu gibi gözükte, gözüküyor. Böylece, “Kim bu sandıkları koruyanlar?” sorusu daha bir anlam kazanıyor.

2014 yılı itibariyle etrafımdaki farklı gelir grupları ve çevrelerden pek çok insanın hoşlandığını fark ettiğim Oy ve Ötesi'nin çağrısı dikkate değerdi. Kabaca, “Gel ve sandık gözlemcisi ol,” diyen bu çağrı, aslında Türkiye'ye has bir hareketin başlangıç ipuçlarıydı.

Seçim gündemine girdiğimiz o hızlı zamanlarda “sandık müşahiti/gözlemcisi/gönüllüsü” kavramı verili/zaten hep olan ve olması gereken, ezeli ve ebedi bir durum gibi gözükse de, 2013'ten bu yana yükselen bir konuya dönüştüğünü fark etmek için bir an için durup yakından bakmak gerekiyor. Sorduğum ilk soru da beni bu kapıya götürdü.

İlk olarak 2018 yılında³ 24 Haziran seçimleri sonrasında birkaç ufak tefek görüşme yaparak üzerine düşünmeye başladığım bu konu, seçim gündeminin yok olmasıyla benim için ilgisini yitirmişti. Ancak seçim gündeminin son sürat ve yeniden gelişi bir adım geri gidip soruyu tekrarlamama sebep oldu: Sahi, kim bu sandıkları koruyanlar?

Üzerinde çalışmaya başladıktan sonra, kar topu yöntemiyle, mümkün olduğunca farklı çevrelerdeki kişilere ulaşmaya çalıştığım sandık gönüllüleri, örgütlü, apolitik, komünist, beyaz yakalı, liberal, anarşist, sosyal demokrat, LGBTİ, en soldan merkeze tüm renklerin biz ve dahi kendileri fark etmeden bir yerlerde aynı şey için çalıştıklarını gösteriyor. Sandık gönüllüleri kutup kutup olan Türkiye'de birbirimizle tanışmak için bir vesile. Bu, kutuplaşmanın panzehiri de.

Hikâyelerin çoğu sandık koruma hareketinin merkez üssü olan İstanbul'dan ama bu ağın temelde konuştuğu yer Tür-

3 Bazı görüşmelerin tarihi 2018'dir. Bilerek ve isteyerek onlara dokunmadım.

kiye. Gaziantep, Antalya, Kanada'dan hikâyeler de okuyacaksınız.

Kişiler ağırlıkla çevrelerindeki tek sandık gönüllüsü olma özelliğini taşıyor. Artık doğal ortamı sandık gönüllülerinden oluşan arkadaşlarına dönüşmüş kişileri dışarıda tutarak bunu söylüyorum. Konuşmalar çoğu kez klasik ama mükemmel bir başlangıç sorusuyla başlıyor: “Kimsin sen, bize kendini anlat!” Bana kalırsa bu detaylar bizi birbirimize yaklaştırıyor.

Röportajlar için iki buçuk ay içinde bir kez yakın çevremden başlayan “sandık gönüllüsü aradığım” yönünde çağrıda bulundum. Hem bu çağrıya yanıt verenler hem kabaca rastgele diyebileceğimiz seçtiğim kişiler arasından karşıma daha çok kadınlar çıktı. Kitapta hikâyesi yer almayan ama beni kişilerle bağlayan kişiler de kadınlardı. Görüşmemiz sırasında Oy ve Ötesi'nin kurucusu Sercan Çelebi 2013'ten 2014'e geçerken vermeye başladıkları ilk sandık güvenliği eğitimlerinde bin kişiden %68'inin 26-45 yaş aralığındaki kadınlar olduğunu anlattı. Sandık güvenliği konusunda harekete geçenlerin en çok kadınlar olması ve İstiklal Caddesi'nde uzun süredir gerçekleşen protestoların sadece kadınlarca icra edilmesi tesadüfi değil. İki kadının hikâyesinde ise doğrudan çevrelerini de etkilediklerinin bir örneğini görüyoruz. Birinde anne okullara kişi yerleştirmek için telefon konuşmaları yaparken, yanındaki 12 yaşındaki kızı bir resim kâğıdına Oy ve Ötesi'nin logosunu renkli kalemlerle çiziyordu. Diğer hikâyede ise 18 yaşına basan oğlu o yıl sandık gönüllüsü oldu.

Ve gelelim bir diğer tesadüfi olmayan şeye. Türkiye'de, Bayburt hariç, 80 ile yayılan protestoların müsebbibi Gezi Parkı Eylemleri'nin 10. yılındayız ve bu protestolar nedeniyle sorumlu tutulan 8 kişi tutuklu.⁴ Serbest çağrışıma da

---

4 25 Nisan 2022'de hükme bağlanan Gezi Parkı Davası'nda Osman Kavala ağırlaştırılmış müebbet; Can Atalay, Mücella Yapıcı, Çiğdem Mater, Hakan Altı-

alan açtığım söyleşilerin on ikisinden yedisinde “Gezi” ismi geçiyor. Bu kişiler ya Gezi’den sonra “bir şey yapma” ya da “örgütlenme” ihtiyacı hissetmişler. İki kişi ise doğrudan Gezi sonrasında sorumluluk almadığı için “suçluluk hissettiği” duygusuyla “en azından” sandık görevlisi olmaya karar vermiş. Yine Çelebi, sandık gönüllüsü hareketlerini tam da Gezi’den sonra *bir şey yapma* ihtiyacı ile bir evin salonunda kurduklarını anlatmıştı. Yani Gezi, sandık gönüllülüğünün bir düğümü de. Müşahitlik ile Gezi arasındaki bir diğer bağlantı ise artık komik de olan bir gerçek. Oy ve Ötesi ekibi seçimler sırasında her ilden veri alabilmiş, Bayburt hariç.

Dünyada seçimleri gözlemleyen benzeri sandık izleyicileri var ancak bunlar daha çok veri biriktiriyor. Böylesi “kendi demokrasini kendin yap” kadar olanı Türkiye’ye has. İsveç’te dahi benzeri yapılar kurulmasını isteyenler olmuş, detaylarını okuyacaksınız. Dünya Türkiye’yi kıskanır mı bilemeyiz ancak dünyanın demokrasi hafızasına beklenmedik bir açıdan katkıda bulunmaya vesile olduğumuz kesin! Demokrasiyi deneyimlemenin en iyi ve hâlâ tek yolu oy vermek. Yani dünyada yükselen ve kaçırdığımız başka birçok iyi fikir yok. Bu, sandıklara sahip çıkmanın ne kadar anlamlı olduğunu da gösteriyor.

Gelelim kitaptan bazı pratik bilgilere. Söyleşilerin bazılarının 2018 tarihli olması hafızayı yoklamaya ve seçimden seçime nasıl bir atmosferde olduğumuzu hissetmeye yarıyor. Bu nedenle oldukları gibi bıraktık. Kişilerin cümle yapıları ve ifadelerine de anlaşılmaz olmadığı sürece sadık kaldık. Bunun sebebi konuşma tarzlarının da bir nebze olsun anlaşılmasını sağlamak, en azından denemek.

---

nay, Mine Özerden, Tayfun Kahraman, Yiğit Ali Ekmekçi de 18 yıl hapis cezası aldı. Karar İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından 28 Aralık 2022’de onandı. Dava Yargıtay’a gitti.